

MITIGATIEPLAN OVERSCHILD

Concept

Gemeente Midden - Groningen

9 SEPTEMBER 2019

Contactpersoon

IR. D.E. LAGAS
adviseur ecologie

T 0031 627060809
M 0031 627060809
E deirdre.lagas@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	METHODIEK	7
2.1	Verspreidingsgegevens	7
2.2	Uitgangspunten versterking	7
3	VLEERMUIZEN	8
3.1	Gewone dwergvleermuis	8
3.1.1	Voorkomen in Overschild	8
3.1.2	Mitigatiemaatregelen	8
3.1.2.1	Kraamverblijfplaatsen:	8
3.1.2.2	Zomerverblijfplaatsen & Balts- en paarverblijfplaatsen	11
3.2	Ruige dwergvleermuis	12
3.2.1	Voorkomen in Overschild	12
3.2.2	Mitigatiemaatregelen	12
3.3	Laatvlieger	13
3.3.1	Voorkomen in Overschild	13
3.3.2	Mitigatiemaatregelen	14
3.3.2.1	Kraamverblijfplaatsen	14
4	VOGELS	17
4.1	Huismus	17
4.1.1	Voorkomen in Overschild	17
4.1.2	Mitigerende maatregelen	17
4.2	Huiswaluw	19
4.2.1	Voorkomen in Overschild	19
4.2.2	Mitigatiemaatregelen	20
4.3	Gierzwaluw	21
4.3.1	Voorkomen in Overschild	21
4.3.2	Mitigatiemaatregelen	22

BIJLAGE 1 - DETAILS TIJDELIJKE KASTEN	25
BIJLAGE 2 - SCHETSONTWERP VLEERMUISTOREN	27
COLOFON	29

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

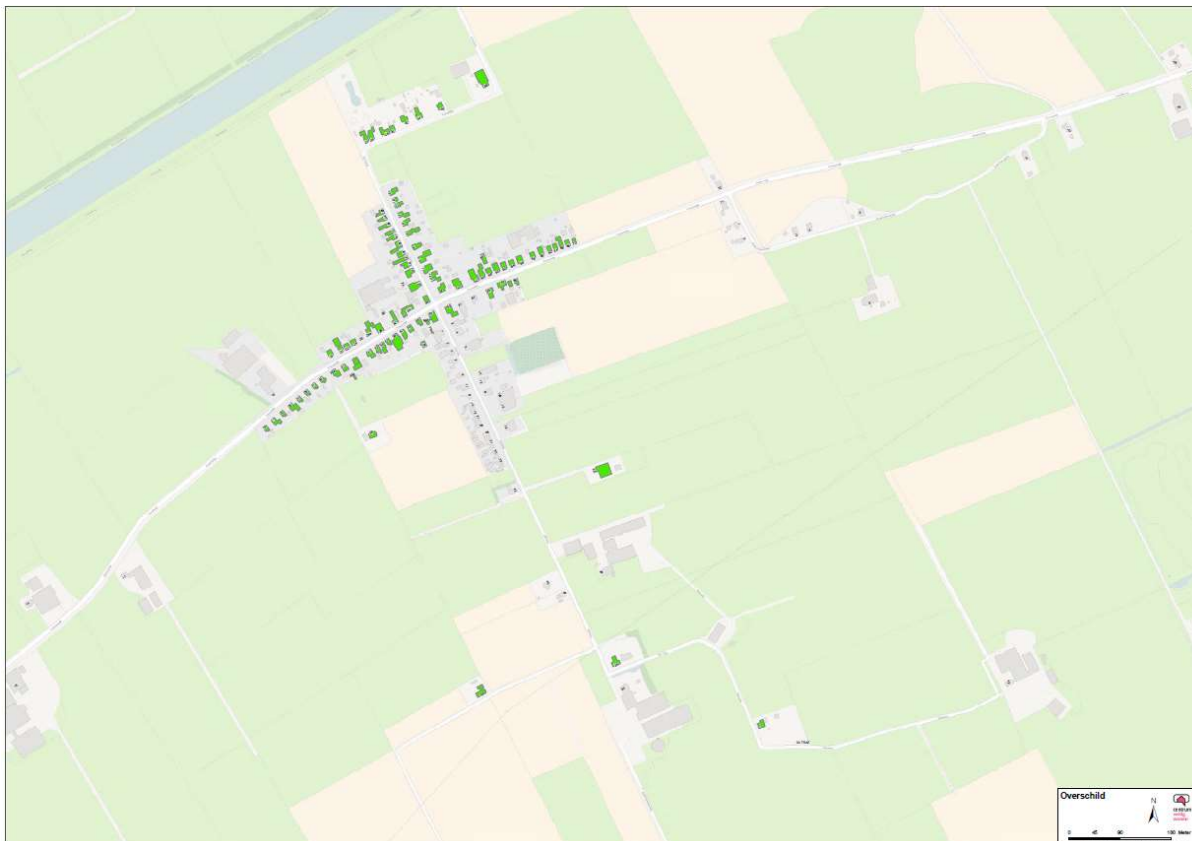
De komende jaren zullen een groot aantal gebouwen bouwkundig worden versterkt. Centrum Veilig Wonen (CVW) is hier deels (tot januari 2020, daarna nieuwe uitvoeringsorganisatie) voor verantwoordelijk en heeft in 2017 van de Provincie Groningen een generieke ontheffing gekregen (voor een periode van 10 jaar) om de woningen binnen het wettelijk kader van de Wet natuurbescherming uit te kunnen voeren. Basis voor deze ontheffing is het Soortmanagementplan (SMP) bouwkundig versterken (Arcadis 2017 en Arcadis 2019). Dit plan schrijft voor hoe met de versterking omgegaan wordt met beschermde diersoorten welke voor kunnen komen in te versterken bebouwing.

Eén van de plaatsen waar versterkt gaat worden is het dorp Overschild. Hier bleek dat een groot deel van de woningen versterkt diende te worden. CVW gaat hierbij 25% van het dorp versterken en zal hierbij gebruik maken van de werkwijze zoals voorgeschreven in de generieke ontheffing en het SMP. Het overige deel van het dorp wordt door bewoners zelf versterkt onder begeleiding van de Gemeente Midden - Groningen. Omdat hierbij tevens voldaan moet worden aan de Wet natuurbescherming is ervoor gekozen om aan te haken bij de ontheffing van het CVW, hierdoor zal tevens maatregelen genomen worden zoals natuurinclusief versterken en natuurvrij maken.

Doordat beide partijen mogelijk tegelijkertijd aan het werk gaan of deels overlap hebben, zal in meer dan 25% van het dorp gelijktijdig gewerkt worden. Het SMP schrijft voor dat van een salderingsgebied (in dit geval het dorp Overschild) niet meer dan 25% gelijktijdig natuurvrij mag zijn en ongeschikt mag zijn. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat voldoende alternatieve verblijfplaatsen te allen tijde aanwezig zijn en beschermde soorten voldoende uitwijkmogelijkheden hebben tijdens de versterkingsopgave.

Gezien de grote opgave die in Overschild ligt is met de provincie Groningen de optie besproken om af te wijken van de 25%. Hierin heeft de Provincie aangegeven dat dit mogelijk is mits een mitigatieplan wordt opgesteld waarbij voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden worden. Dit mitigatieplan dient vervolgens ter goedkeuring aan het bevoegd gezag voorgelegd te worden.

Onderstaand mitigatieplan gaat in op de aanwezige beschermde diersoorten in Overschild en uitgangspunten voor de benodigde mitigatie. Het betreft hier extra mitigatie boven op het natuurinclusief versterken wat verplicht is vanuit het SMP. Deze tijdelijke mitigatie is gedurende de gehele versterkingsopgave noodzakelijk om voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar te houden. De mitigatietaakstelling is bepaald in samenwerkingsverband op basis van veldonderzoeken en expert judgement van drie veldecologen, Rinus Dillerop, plaatselijk ecooloog die Overschild qua ecologie goed kent, Theo Jager ecooloog CVW en Cors Onnes, SMP ecooloog Arcadis.

Figuur 1. Woningen in Overschild die onder begeleiding van de gemeente gesloopt en herbouwd worden, of versterkt worden.

1.2 Leeswijzer

In onderliggend plan wordt per soort weergegeven wat het voorkomen is binnen Overschild en welke maatregelen genomen worden om voldoende alternatieve verblijfplaatsen aan te bieden. In hoofdstuk 2 wordt de methodiek van verspreidingsgegevens en de uitgangspunten van de versterking weergegeven. In hoofdstuk 3 wordt per vleermuissoort aangegeven en in hoofdstuk 4 per vogelsoort.

2 METHODIEK

2.1 Verspreidingsgegevens

Voor het bepalen van de meest geschikte mitigatiemaatregelen zijn de volgende data bestudeerd:

- Data vleermuiswerkgroep
- NDFF data
- Data nulmeting 2017
- Extra inventarisaties 2019

In het kader van het SMP zijn historische data verzameld (van vleermuiswerkgroep & NDFF data) en is in 2017 in Overschild tevens een nulmeting uitgevoerd in kader van het SMP. Hierbij zijn huismussen en gierzwaluwen overdag geïnventariseerd en is doormiddel van een avondronde en ochtendronde gezocht naar kraamkolonies van vleermuizen.

Om dit beeld te bevestigen/uit te breiden zijn in Overschild in 2019 aanvullende inventarisaties uitgevoerd. Dit omdat het een grotere versterkingsopgave tegelijk betreft dan waar het SMP rekening mee houdt. Hieronder is weergegeven welke inventarisaties zijn uitgevoerd.

Datum	Tijd(stip)	Ecoloog	Doelsoorten
8 juni 2019	Hele dag	R. Dillerop	Huismus, gierzwaluw, huiszwaluw
23/24 juni 2019	22.00 - 5.00 (hele nacht)	A. Galema, L. Cavé, P. Emans	Vleermuizen, kraamkolonies
12/13 juli 2019	22.00 - 5.00 (hele nacht)	R. Dillerop, L. Cavé, P. Emans	Vleermuizen, kraamkolonies
3/4 september 2019	23.30 - 02.30	C.E. Onnes	Vleermuizen, massawinterverblijfplaatsen

Bij onderzoek naar beschermde vogels is in juni geïnventariseerd op nestindicerende gedragingen en ouders met jongen om een inschatting te krijgen van aantallen broedparen.

Bij de onderzoek naar kraamkolonies is er voor gekozen om een hele nacht onderzoek te doen en daarbij kraamkolonies en eventuele zomerverblijfplaatsen in kaart te brengen. Dit is twee nachten gedaan, in juni en in juli 2019.

Onderzoek naar massawinterverblijfplaatsen heeft zich gericht op grotere bebouwing (kerken, dorps huis etc.) Hierbij is gezocht naar zwermende dieren. Tevens zijn baltsende dieren in kaart gebracht.

2.2 Uitgangspunten versterking

Tijdens de versterking zal CVW (later overgaan in de nieuwe uitvoeringsorganisatie) 25% van de versterking voor haar rekening nemen. Hierbij worden woningen aan de Meerweg versterkt. Het overige deel van Overschild wordt door de bewoners van Overschild zelf uitgevoerd, waarbij gemeente Midden-Groningen verantwoordelijk is dat de werkzaamheden conform de generieke ontheffing van CVW worden uitgevoerd. Hierbij wordt een roulatiesysteem gebruikt waarbij woningen in fases worden aangepakt. Zo zal steeds 25% tegelijk aangepakt worden en zal maximaal 25% van de woningen natuurvrij zijn. Op deze wijze is maximaal 50% van de woningen gelijktijdig natuurvrij in Overschild.

3 VLEERMUIZEN

3.1 Gewone dwergvleermuis

3.1.1 Voorkomen in Overschild

In Overschild is op meerdere plaatsen een kraamkolonie gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het gaat hierbij om één tot twee kraamkolonies die gebruik maken van verschillende woningen als kraamverblijfplaats. In onderstaande afbeelding staan de waarnemingen van de kraamkolonies weergegeven. Tevens zijn 6 zomerverblijfplaatsen waargenomen en 30 balts- en paarverblijfplaatsen. Deze zijn tevens weergegeven in onderstaande afbeelding. Vliegbewegingen in en uit het dorp vonden voornamelijk plaats via de Graauwedijk. Dieren vlogen met name richting het westen bij het verlaten van het dorp.

Figuur 2. Voorkomen Gewone dwergvleermuis in Overschild

3.1.2 Mitigatiemaatregelen

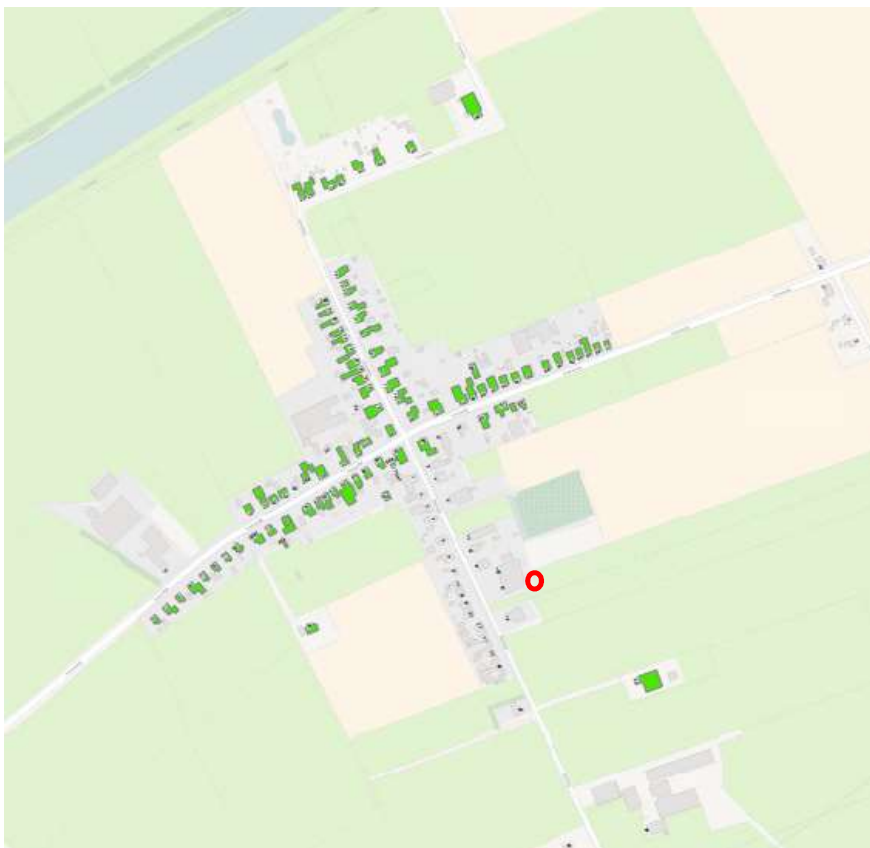
3.1.2.1 Kraamverblijfplaatsen:

Voor de kraamkolonie(s) in Overschild worden op diverse plekken alternatieven aangeboden, namelijk:

- Vleermuistoren
- Kraamkasten op 3 locaties.

Faunatoren:

Nabij het dorps huis is een faunastoren gebouwd, waarbij vleermuizen een van de doelsoorten zijn. Deze biedt de capaciteit om als kraamverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis te functioneren. In bijlage 2 is een schetsontwerp voor de vleermuistoren weergegeven en is een foto opgenomen van de geplaatste toren.

Figuur 3. Locatie vleermuistoren (rood omijnd)

Kraamkasten:

Op drie locaties worden kraamkasten geplaatst. Het betreffen hier locaties waar op korte termijn geen versterkingsmaatregelen plaatsvinden, zodat de kraamkasten niet verplaatst hoeven worden. Op termijn worden de huidige woningen waar de kolonies zich bevinden weer geschikt gemaakt conform natuur inclusief mitigeren (SMP methodiek). De locaties liggen op plekken nabij vliegroutes en/of huidige kraamkolonies, zodat de kans zo groot mogelijk is, dat gewone dwergvleermuizen de kraamkasten z.s.m. ontdekken en in gebruik kunnen nemen. Voor de kraamkasten kan de kast van het type VK SK 01 van Vivara Pro gebruikt worden (zie figuur 1).

Bij het plaatsen van de kasten gelden de volgende uitgangspunten:

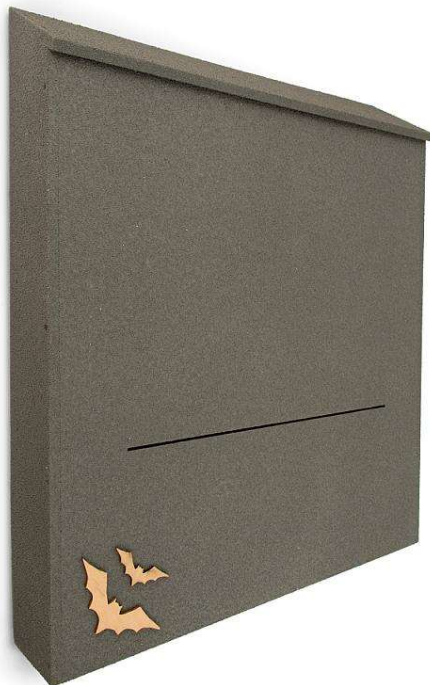
- De kasten dienen minimaal 2,5 meter, bij voorkeur hoger dan 3 meter geplaatst te worden;
- De kasten moeten op het zuiden of zuidwesten georiënteerd zijn, overdag grotendeels in de zon hangen;
- Er mag overdag zo min mogelijk schaduw op de kasten vallen;
- Er mag 's nachts geen verlichting op de kasten schijnen. De kasten dienen op een donkere plek te hangen;
- De kasten mogen niet bereikbaar zijn voor roofdieren.

De volgende locaties worden geschikt geacht en voorgesteld om de kasten op te hangen (1 per locatie):

- Dorpskerk aan de Graauwedijk 61;
- Boerenschuur aan de Graauwedijk 16;
- Schuur ten westen van de molen.

Figuur 4. Locatie kraamkasten (rood omlijnd)

Figuur 5. Kraamkast type VK SK 01 Vivara Pro

Alternatieve beschikbare verblijfplaatsen:

Naast de te nemen maatregelen blijft 50% van de woningen beschikbaar tijdens de eerste werkzaamheden. Doordat woningen natuurinclusief gebouwd en/of versterkt worden, komen bij de eerste woningen direct nieuwe verblijfplaatsen beschikbaar. Op deze manier zijn er altijd potentiële verblijfplaatsen beschikbaar. Daarnaast mogen van de reeds bekende kraamverblijfplaatsen slechts 50% gelijktijdig natuurvrij gemaakt zijn, zodat er altijd uitwijkmogelijkheden zijn voor de gewone dwergvleermuis. In combinatie met bovenstaande maatregelen zijn daardoor voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar voor de kraamkolonies van de gewone dwergvleermuis.

3.1.2.2 Zomerverblijfplaatsen & Balts- en paarverblijfplaatsen

Voor de gewone dwergvleermuis (en tevens ruige dwergvleermuis) worden 60 tijdelijke kasten geplaatst. 40 hiervan worden aan de bomen van Graauwedijk bevestigd ruim voordat de versterking begint. Langs de Grauwedijk bevinden zich in de huidige situatie veel kleine verblijven van vleermuizen. Op deze wijze zullen gedurende de hele versterkingsoperatie te allen tijde alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar zijn. Daarnaast worden nog 20 kasten geplaatst, zoveel mogelijk aan woningen. De kasten worden geplaatst aan woningen die pas later in de versterkingsperiode aan de beurt zijn, zodat de kasten zo lang mogelijk kunnen blijven hangen. Tegen de tijd dat de woningen aan de beurt zijn zijn er weer veel nieuwe woningen beschikbaar met geschikte verblijfplaatsen doordat ze natuurinclusief versterkt zijn. Bij de plaatsbepaling van de kasten wordt ook gekeken of schuren die blijven staan in aanmerking komen, zodat de kasten gedurende de hele versterkingsoperatie kunnen blijven hangen. Hoewel de reeds versterkte woningen natuurinclusief zijn, is gedurende de gehele versterkingsopgave een tot 50% van de woningen ongeschikt. Door de gehele versterkingsopgave tijdelijke verblijfplaatsen aan te bieden wordt dit ondervangen. Na afronding van de gehele versterkingsopgave is het gehele dorp weer geschikt voor vleermuizen. Voor de kasten kunnen de kasten van het type VK MP 02 van Vivara Pro (zie Figuur 6). Deze kasten zijn het meest geschikt als compensatie voor balts- en paarverblijfplaatsen.

Voor het plaatsen van de kasten aan woningen gelden de volgende uitgangspunten:

- De kasten dienen aan gevels van woningen te worden opgehangen;
- Er dienen maximaal 2 kasten per woning opgehangen te worden;
- De kasten dienen in verschillende windrichtingen geplaatst te worden om zoveel mogelijk variatie te bieden;
- Er mag geen rechtstreekse kunstmatige verlichting (zoals straatverlichting) op de kast schijnen;
- De kast dient minimaal 3 meter hoog geplaatst te worden, indien dit niet mogelijk is door de lage bouw van de woning dient de kast minimaal 2,5 meter hoog gehangen te worden;
- De directe omgeving van de kast (uitvliegroute van de vleermuis) dient vrij te zijn van takken, struiken of andere obstakels;
- De kasten niet vlak boven ramen of deuren plaatsen;
- De kasten mogen geen open stootvoegen of andere openingen in de gevel of dakranden afdichten.

Voor het plaatsen van de kasten aan bomen gelden de volgende uitgangspunten:

- De kasten dienen aan de boomstam geplaatst te worden;
- Er dient maximaal 1 kast per boom opgehangen te worden;
- De kasten dienen in verschillende windrichtingen geplaatst te worden om zoveel mogelijk variatie te bieden;
- Er mag geen rechtstreeks kunstmatige verlichting (zoals straatverlichting) op de kast schijnen;
- De kast dient minimaal 3 meter hoog geplaatst te worden;
- De kasten mogen geen boomholtes afdichten.

Figuur 6. Vleermuiskast type VK MP 02 van Vivara Pro

Alternatieve beschikbare verblijfplaatsen:

Naast de te nemen maatregelen blijft 50% van de woningen beschikbaar tijdens de eerste werkzaamheden. Doordat woningen natuurinclusief gebouwd en/of versterkt worden, komen bij de eerste woningen direct nieuwe verblijfplaatsen beschikbaar. Op deze manier zijn er altijd potentiële verblijfplaatsen beschikbaar. In combinatie met bovenstaande maatregelen zijn daardoor voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar voor de zomer- en/of balts- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

3.2 Ruige dwergvleermuis

3.2.1 Voorkomen in Overschild

In Overschild zijn enkel balts- en paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis aangetroffen. Het gaat hierbij om 3 balts- en paarverblijfplaatsen. Andere verblijffuncties van de ruige dwergvleermuis zijn niet vastgesteld in Overschild.

3.2.2 Mitigatiemaatregelen

In Overschild zijn enkel balts- en paarverblijfplaatsen van de ruige dwergvleermuis waargenomen. De ruige dwergvleermuis maakt vaak van vergelijkbare verblijfplaatsen gebruik als de gewone dwergvleermuizen. Maatregelen genoemd in paragraaf 3.1.2 voor zomerverblijfplaatsen en balts- en paarverblijfplaatsen dienen tevens als alternatief voor de ruige dwergvleermuizen.

Figuur 7. Voorkomen Ruige dwergvleermuis in Overschild

3.3 Laatvlieger

3.3.1 Voorkomen in Overschild

In Overschild is een kraamkolonie van de laatvlieger waargenomen op het woonblok Meerweg 15 t/m 19, zowel in 2017 als in 2019. Ook van het woonblok Meerweg 21 t/m 25 maakt de kolonie soms gebruik volgens bewoners. Dit blok is identiek gebouwd als Meerweg 15 t/m 19. De woningen betreffen woningen met sneldekpannen die oversteken. Dit type woningen komt verder niet voor in Overschild. Andere verblijffuncties van de laatvlieger zijn niet waargenomen in Overschild.

Figuur 8. Voorkomen Laetvlieger in Overschild

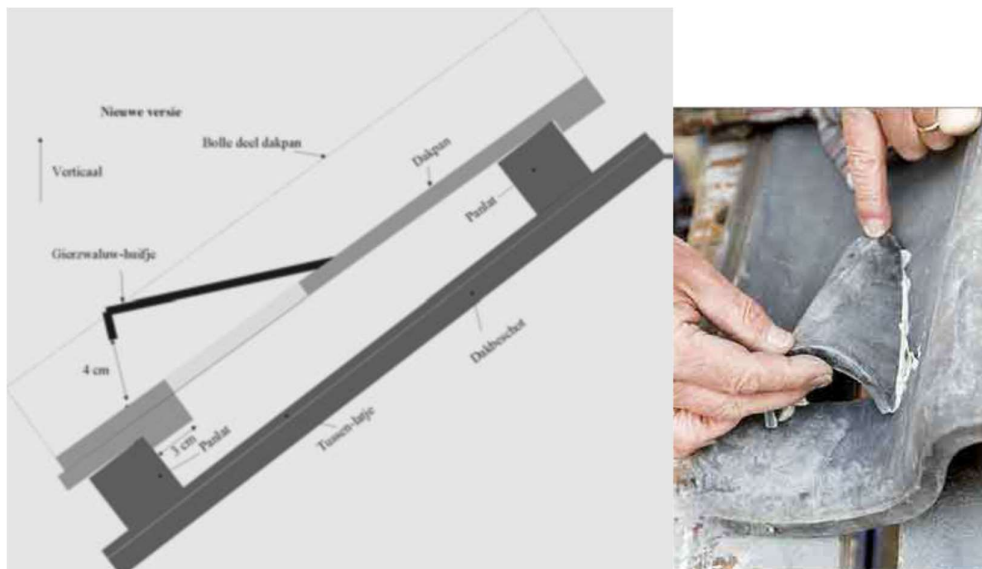
3.3.2 Mitigatiemaatregelen

3.3.2.1 Kraamverblijfplaatsen

De laetvlieger is een zeer specifieke soort waarvoor moeilijk te mitigeren is. De woningen van de laetvlieger worden gesloopt en zijn daardoor een seizoen niet beschikbaar. Om alternatieven aan te bieden worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Dakruimtes twee kerken geschikt maken (of boerderijen als het bij kerken niet mogelijk blijkt te zijn)
- Reeds bestaande alternatieven

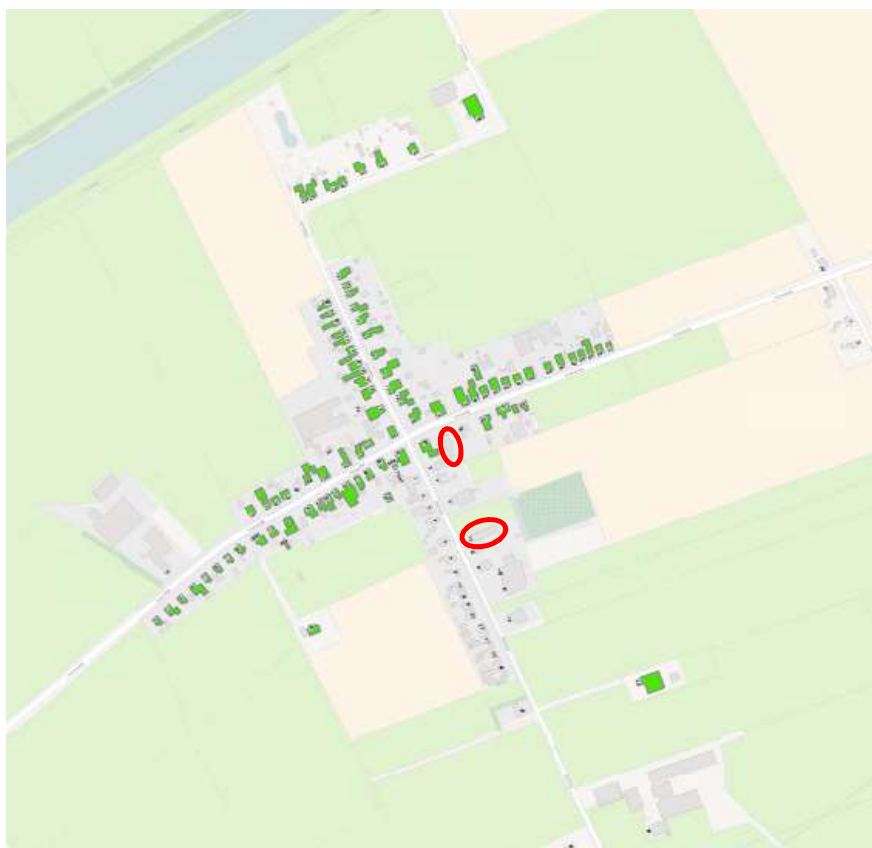
Dakruimtes kerken In Overschild zijn twee kerken aanwezig. Eén op de Meerweg vlakbij de reeds bestaande kolonie en één nabij de kruising van de Graauwedijk en de Meerweg. Deze kerken worden op dit moment pas later versterkt in Overschild. Daarnaast liggen ze hoger waardoor de daken veel zonlicht vangen en de omstandigheden daardoor geschikt zijn voor een kraamkolonie. De daken worden voor de laetvlieger toegankelijk gemaakt door gierzwaluwpannen te plaatsen op de zuidkant van het dak aan de kerk van de Meerweg en de westkant van het dak aan de kerk van Graauwedijk. Hierdoor ontstaan invliegopeningen voor de laetvlieger waarin hij de dakruimte kan bereiken. Hierdoor ontstaan in het dorp twee alternatieven voor de laetvlieger gedurende de gehele versterkingsopgave. Voor het creëren van invliegopeningen kunnen standaard gierzwaluwpannen gebruikt worden of kan een huidige dakpan aangepast worden met een huijfe (zie Figuur 9). Indien een van de locaties toch niet in aanmerking kan komen, wordt een alternatief gezocht in de vorm van een potentieel geschikte boerderij.

Figuur 9. Constructie gierzwaluwpan met een huifje

Voor het plaatsen van de invliegopeningen gelden de volgende eisen:

- De (gierzwaluw)pannen, welke als invliegopening voor laatvliegers dienen, dienen op zuidelijke of westelijke richting geplaatst te worden;
- De pannen dienen bovenin het dak geplaatst te worden (zo hoog mogelijk);
- De pannen moeten minimaal een invliegopening hebben van 2,5 bij 2,5 cm.

Figuur 10. Locatie inrichting laatvlieger daken

Reeds bestaande alternatieven

De meest geschikte woningen zijn door de toegankelijkheid van woningen de aan de Meerweg. Deze zijn het meest geschikt. Sommige woningen in Overschild hebben in potentie ook de kans om een kraamkolonie van laatvliegers te huisvesten door grotere openingen bij schoorstenen. Het betreft hier echter suboptimaal.

Wel liggen in de omgeving van Overschild diverse boerderijen met overstekende dakpannen. Hier kunnen laatvliegers ook naar uitwijken. In het verleden is ook nog een kraamkolonie bekend geweest op de Groeve Weg 1 in Overschild (circa 3,5 kilometer vanaf centrale punt van Overschild). De situatie lijkt sindsdien onveranderd en mogelijk kan de kraamkolonie hier ook naar uitwijken. Gezien de ecologie van laatvlieger is ook zeker niet aannemelijk dat de kolonie laatvlieger alleen gebruik maakt van Overschild als kraamverblijfplaats. Naar verwachting hebben zij ook meerdere kraamkolonieplaatsen buiten Overschild.

4 VOGELS

4.1 Huismus

4.1.1 Voorkomen in Overschild

In Overschild zijn circa 50 tot 60 broedparen van huismus aanwezig. In onderstaande afbeelding zijn de locaties van de in kaart gebracht broedparen van 2019 weergegeven.

Figuur 11. Verspreiding huismus in Overschild

4.1.2 Mitigerende maatregelen

Alle woningen worden natuurinclusief opgeleverd. Tijdens de versterkingsperiode zijn maximaal 50% van de woningen tegekijk ongeschikt. Om dit op te vangen worden voor de huismus 60 extra nestmogelijkheden gerealiseerd, namelijk:

- Nestkasten voor huismus in de faunatoren (36 ingangen en nestmogelijkheden);
- Nestkasten aan woningen (24 nestplekken in de vorm kasten);
- Alternatieve beschikbare verblijfplaatsen.

Huismussenkasten in de vleermuistoren

In de faunatoren zijn tevens nestkasten ingebouwd voor de huismus. Het gaat hier om 36 nestplekken die naast en boven elkaar geplaatst zijn. Hierdoor zijn voldoende keuzemogelijkheden voorhanden voor huismussen in de omgeving van de faunatoren.

Tijdelijk nestkasten aan woningen

Om voldoende uitwijkmogelijkheden te bieden worden ook tijdelijke nestkasten aan woningen geplaatst te worden. Het gaat hierbij om 24 nestplekken in de vorm van kasten. Er kunnen ook kasten gebruikt worden met meerdere nestplekken tegelijk. De kasten worden opgehangen op woningen die pas later tijdens de versterking aan de beurt zijn. Ook wordt gekeken of er geschikte schuren voorhanden zijn die blijven staan, zodat de kasten permanent kunnen blijven hangen. Hoewel versterkte woningen natuurinclusief gerenoveerd worden, wordt op deze wijze ondervangen dat meer dan 25% van het dorp gelijktijdig ongeschikt is tijdens de versterkingsopgave. Na afronding van de gehele versterkingsopgave is het hele dorp weer geschikt doordat alle woningen natuurinclusief versterkt zijn en zijn de tijdelijke verblijfplaatsen in principe niet meer nodig.

Voor de huismussenkasten kunnen bijvoorbeeld huismussennestkast type NK MU 06 van Vivara Pro gebruikt worden (zie Figuur 12). Ook is het mogelijk om de kasten zelf te (laten) maken. Een project voor scholen is een aanrader om draagvlak te vergroten. Voor het plaatsen van deze kasten gelden de volgende uitgangspunten:

- Er moeten meerdere nestplekken bij elkaar aangeboden worden, waarbij de nestkasten minimaal 50 cm uit elkaar hangen;
- De kasten dienen minimaal 3 meter hoog geplaatst te worden, indien die niet mogelijk is door de lage bouw van de woning dienen de kasten minimaal 2,5 meter hoog geplaatst te worden. De minimale broedruimte is 15 x 8 cm;
- De kasten moet voldoende duurzaam zijn;
- De kasten mogen niet te bereiken zijn door roofdieren (zoals katten);
- Openstaande ramen en deuren mogen de uitvliegroute niet blokkeren;
- De kasten moeten bij voorkeur aan de noordkant of oostkant geplaatst worden, indien kasten aan de zuidkant geplaatst worden moeten ze in de schaduw van een dakoverstek geplaatst worden (zodat het niet te heet worden in de zomer);
- In de omgeving van de kasten dienen struiken aanwezig te zijn (dekking).

Figuur 12. Nestkast NK MU 06 van Vivara Pro

Alternatieve beschikbare verblijfplaatsen

In Overschild wordt maximaal 50% van de woningen tegelijkertijd natuurvrij gemaakt. Hierdoor blijft minimaal 50% van de woningen beschikbaar voor de huismus. Na de versterking zijn tevens nieuwe verblijfplaatsen beschikbaar doordat alle woningen natuurinclusief versterkt en/of gebouwd worden. Op deze wijze hebben de huismussen samen met bovengenoemde maatregelen voldoende uitwijkmogelijkheden tijdens de gehele versterkingsopgave.

4.2 Huiszwaluw

4.2.1 Voorkomen in Overschild

In Overschild zijn bij het veldbezoek van 8 juni 2019 30 broedplekken van de huiszwaluw vastgesteld. Op de onderstaande kaart zijn deze weergegeven. Sommige van de stipjes vertegenwoordigen meerdere nestplekken. Huiszwaluw broedt voornamelijk langs de Graauwedijk.

Figuur 13. Verspreiding huiszwaluw Overschild

4.2.2 Mitigatiemaatregelen

Voor huiszwaluwen worden de volgende mitigatiemaatregelen genomen:

- Huiszwaluwnesten aan de faunatoren;
- Tijdelijke nestplekken aanbieden;
- Permanente nestplekken aanbieden bij natuurinclusief renoveren.

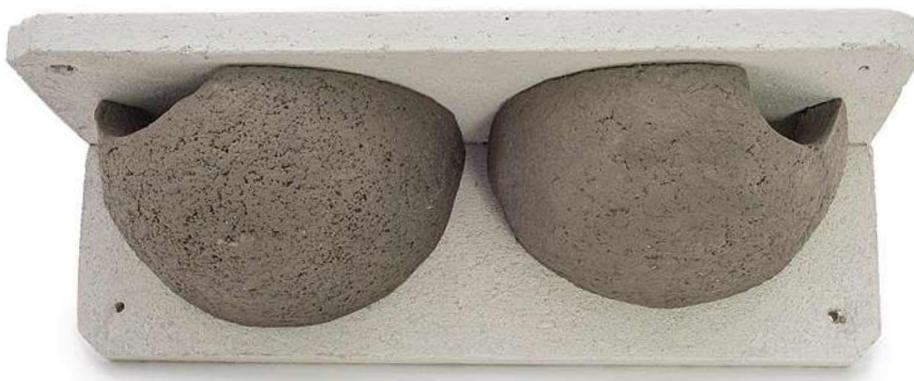
Huiszwaluwnesten aan de vleermuistoren:

Aan de vleermuistoren zijn onder de dakoverstek 20 kunstnesten geplaatst. Deze kunnen als alternatieve nestplek dienen voor de huiszwaluwen ten tijde van de versterkingsoperatie. Op dit moment is de dakoverstek zwart geschilderd. Dit dient echter nog in wit overgeschilderd te worden om de nestplekken geschikt te maken voor de huiszwaluw.

Tijdelijke kunstnesten aanbieden aan woningen

Net als bij huismus worden tijdelijke kunstnesten opgehangen op geschikte woningen die pas later in de operatie aan de beurt zijn. Het gaat hierbij om 20 duokunstnesten. Deze worden enkel aan woningen opgehangen met een geschikte dakoverstek. Hiervoor zijn verschillende type kunstnesten op de markt. Bij het ophangen gelden de volgend uitgangspunten:

- Geschikte dakranden moeten wit zijn;
- Potentiële aanhechtingsplekken moeten van ruw materiaal zijn;
- Nestplekken mogen niet in volle zon hangen;
- In de omgeving moet modder aanwezig zijn;
- Er moeten meerdere nestplekken bij elkaar geplaatst worden.

Figuur 14. Kunstnesten voor huiszwaluw type KN HZ 03 van Vivara Pro

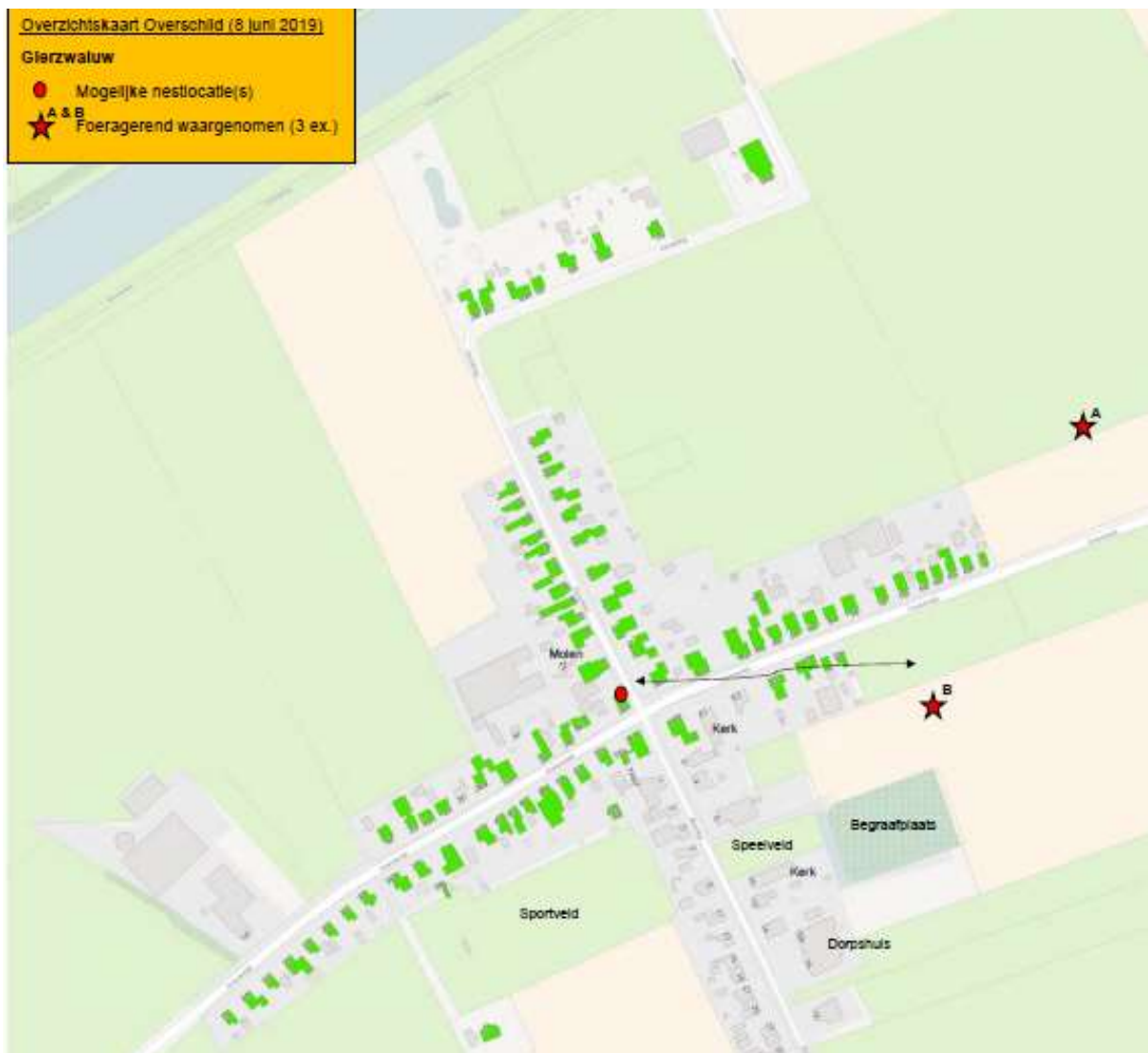
Natuurinclusief versterken/bouwen

Voor de huiszwaluw geldt in het SMP geen standaardtaakstelling maar moet bij de aanwezigheid van een kolonie maatwerk geleverd worden, welke ter goedkeuring aan het bevoegd gezag voorgelegd moet worden. Dit wordt nader uitgewerkt in een maatwerkplan, zodra concrete plannen voor woningen maar zal in grote lijnen bestaan uit het geschikt maken van woningen met een dakoverstek en plaatsen van kunstnesten onder woningen met een geschikte dakoverstek.

4.3 Gierzwaluw

4.3.1 Voorkomen in Overschild

Bij de inventarisatie van 2019 zijn 3 paartjes gierende gierzwaluwen waargenomen. Deze vertoonden nestindicerend gedrag maar konden niet aan een exacte nestplek gekoppeld worden. Wel waren er gierzwaluwdakpannen aanwezig bij de Kanaalweg 36 en nestkasten bij Graauwedijk 53. In 2017 werden tevens drie paartjes gierzwaluwen waargenomen. Deze zaten toen in nestkasten aan de Graauwedijk 53. Mogelijk broeden de gierzwaluwen hier nog steeds in.

Figuur 15. Resultaten gierzwaluwonderzoek 2019

4.3.2 Mitigatiemaatregelen

Voor de gierzwaluw worden de onderstaande maatregelen genomen:

Realiseren van 8 gierzwaluwnestplekken in de vorm van gierzwaluwkasten en/of gierzwaluwdakpannen. Voor het plaatsen van de kasten wordt de kerk aan de Meerweg voorgesteld. Voor het plaatsen van de dakpannen komen de kerken aan de Meerweg en aan de Grauwedijk in aanmerking. Indien (een van de) locaties niet beschikbaar is, kan worden uitgeweken naar potentieel geschikte boerderijen.

Plaatsen gierzwaluwkasten (aan de kerk)

Het voordeel van het plaatsen van de gierzwaluwkasten aan de kerk is dat er nestplekken op grotere hoogte aangeboden worden dan bij de reguliere bebouwing in Overschild. Vanuit deze kerk hebben gierzwaluwen voldoende uitvlieg mogelijkheden. Voor de kasten kan type NK GZ 08 van Vivara Pro gebruikt worden. Voor het plaatsen van de kasten gelden de volgende uitvoeringseisen:

- De kasten dienen zo hoog mogelijk op de gevel geplaatst te worden (bij voorkeur onder dakrand);
- Plaats de kasten aan de noordkant van de kerk;

- Meerdere kasten bij elkaar plaatsen;
- Broedruimte is minimaal 350 cm² en optimaal 800 cm²
- Invliegopening is ovaalvormig en 30 bij 65 mm;
- De invliegopeningen is maximaal 40 mm boven de bodem van de broedruimte;
- De uitvliegrouete is vrij van obstakels (zoals takken, platte daken, vlaggenmasten etc.).

Figuur 16. Gierzwaluwkast type NK GZ 08 van Vivara Pro

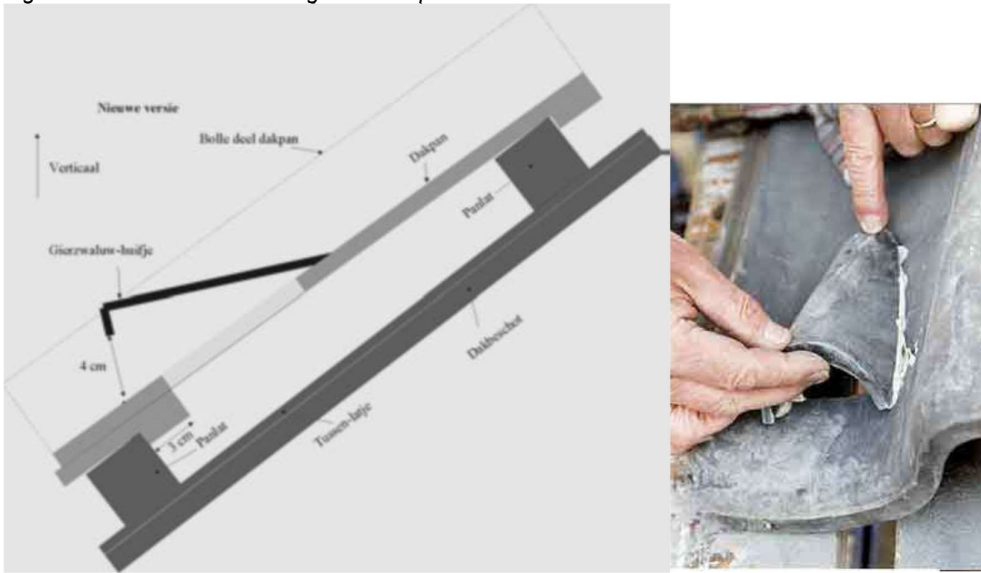
Plaatsen van gierzwaluw dakpannen (op de kerk)

Op de noord en oostkant van bij voorkeur kerkdaken worden gierzwaluwpannen toegepast. Deze kunnen toegang geven voor gierzwaluwen onder de dakpannen van de kerk zodat gierzwaluwen hier kunnen broeden. Doordat de kerkdaken waarschijnlijk niet geïsoleerd zijn en door de noordelijke of oostelijke kant van het dak te gebruiken wordt oververhitting van het nest voorkomen. Gierzwaluwpannen kunnen gerealiseerd worden door standaard gierzwaluwpannen welke verkrijgbaar zijn of het verbouwen van een gewone pan met een kunststof huijfe (zie Figuur 18). Bij het plaatsen van de gierzwaluwpannen gelden de volgende eisen:

- De gierzwaluwpannen mogen niet in de volle zon liggen. Deze dienen voor gierzwaluwen op de noordzijde geplaatst te worden;
- Er dienen meerder gierzwaluwpannen geclusterd bij elkaar geplaatst te worden waarbij de invliegopeningen minimaal 50 cm uit elkaar liggen;
- De pannen dienen halverwege het dak geplaatst te worden waarbij de pannen in een grillig patroon liggen;
- Het dak moet een hoek hebben van minimaal 45 graden;
- De uitvliegrouete moet vrij zijn van obstakels (takken, platte daken, vlaggemasten etc.)

Figuur 17. Voorbeeld dak met gierzwaluwpennen

Figuur 18. Constructie gierzwaluwpenn met een huifje

BIJLAGE 1 - DETAILS TIJDELIJKE KASTEN

Gegevens		Foto
Type	NK GZ 08	
Leverancier	Vivara Pro	
Buitenmaten (cm)	44 x 25 x 22	
Binnenmaten (cm)	34 x 13 x 14	
Invliegopening (mm)	30 x 65	
Website	http://www.vivapro.nl/NK-GZ-08-Nestkast-Gierzwaluw	

Gegevens		Foto
Type	NK MU 06	
Leverancier	Vivara Pro	
Buitenmaten (cm)	29 x 24 x 15,5	
Binnenmaten (cm)	22 x 17 x 12	
Invliegopening (mm)	34	
Website	http://www.vivapro.nl/NK-MU-06-Nestkast-Mus	

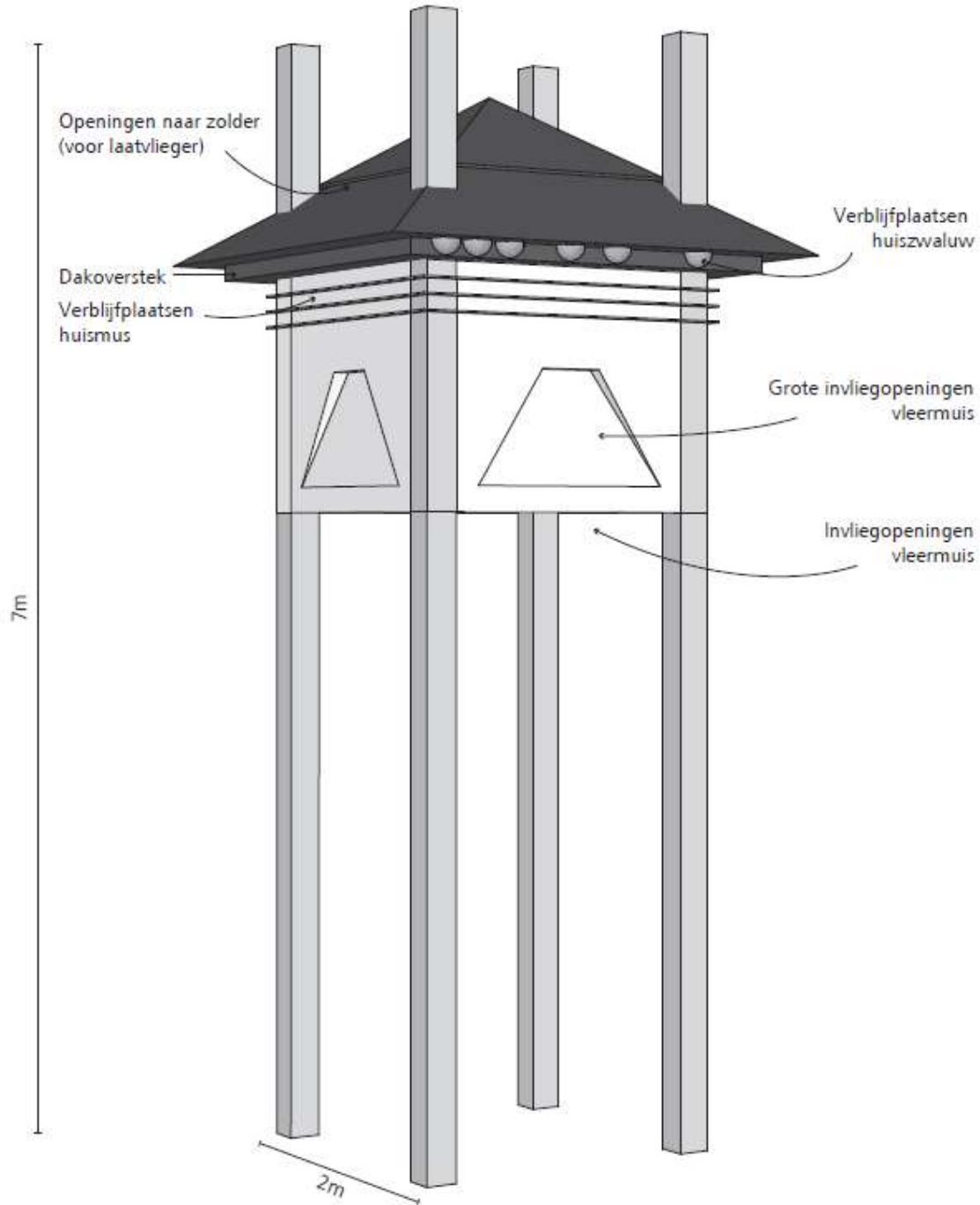
Gegevens		Foto
Type	VK MP 02	
Leverancier	Vivara Pro	
Buitenmaten (cm)	38,5 x 57 x 13	
Binnenmaten (cm)	32 x 44 x (2x 1,5)	
Invliegopening (mm)	15	
Website	http://www.vivapro.nl/VK-MP-02-Vleermuizenkast	

Gegevens		Foto
Type	VK SK 01	
Leverancier	Vivara Pro	
Buitenmaten (mm)	70 x 80 x 13,5	
Binnenmaten (mm)	68 x 79 x (3 x 1,9)	
Invliegopening (mm)	19	
Website	http://www.vivara.nl/VK-SK-01-Vleermuizenkast	

Gegevens		Foto
Type	KN-HZ-03	
Leverancier	Vivara Pro	
Buitenmaten (mm)	38 x 12,5 x 16,5	
Binnenmaten (mm)	11 x 6 x 10	
Invliegopening (mm)	Onbekend	
Website	http://www.vivara.nl/KN-HZ-03-Kunstnest-Huiszwaluw	

BIJLAGE 2 - SCHETSONTWERP EN FOTO VLEERMUISTOREN

Schetsontwerp - Model Hooiberg

COLOFON

MITIGATIEPLAN OVERSCHILD CONCEPT

KLANT

Gemeente Midden - Groningen

AUTEUR

C.E. Onnes Msc

PROJECTNUMMER

C05062.000584

ONZE REFERENTIE

DATUM

9 september 2019

STATUS

Concept

GECONTROLEERD DOOR

Deirdre Lagas
Projectleider ecologie

VRIJGEGEVEN DOOR

Deirdre Lagas
Projectleider ecologie

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com